

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Фізичний факультет

(назва факультету)

Кафедра астрономії та фізики космосу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
з навчальної роботи

Момот О.В.

«25» травня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ до університетських студій

(повна назва навчальної дисципліни)

для студентів

галузь знань Е Природничі науки, математика та статистика

(шифр і назва)

спеціальність Е5 Фізика та астрономія

(шифр і назва спеціальності)

освітній рівень бакалавр

(молодший бакалавр, бакалавр, магістр)

освітня програма Оптика

(назва освітньої програми)

вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання денна

Навчальний рік 2025/2026

Семестр 2

Кількість кредитів ECTS 2

Мова викладання, навчання українська

та оцінювання _____

Форма заключного контролю залік

Викладачі: професор Горбань Тетяна Юріївна, професор Івченко Василь Миколайович

(Науково-педагогічні працівники, які забезпечують викладання даної дисципліни у відповідному навчальному році)

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

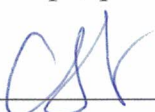
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробники²: Горбань Тетяна Юріївна, доктор політичних наук,
професор, професор кафедри історії світового українства;

Івченко Василь Миколайович, доктор фізико-математичних наук, професор,
завідувач кафедри астрономії та фізики космосу
(вказати авторів: ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада, кафедра)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри оптики

(підпис) _____ (Кондратенко С.В.)
(прізвище та ініціали)

Протокол № 8 від «19» травня 2025 р.

Схвалено науково - методичною комісією фізичного факультету

Протокол №10 від «23» травня 2025 року

Голова науково-методичної комісії _____ (Оліх О.Я.)
(підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Мета дисципліни – формування системних уявлень студентів щодо історії університетської освіти, дати студентам знання про історію університетської освіти, основні етапи діяльності Київського університету, познайомити з елементами історії фізики та астрономії, які заклали основи сучасної наукової картини світу, сприяти адаптації першокурсників до навчання в університеті.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1.Знати:

- 1.1 основні історичні передумови формування університетської освіти у світі;
- 1.2 основні етапи та особливості розвитку освітніх процесів на українських землях;
- 1.3 Етапи розвитку фізико-математичної освіти в Університеті;

2.Вміти:

- 1.4 пояснити особливості впливу світових університетських традицій на формування української освітньої системи;
- 1.5 розуміти суть історичних процесів, які впливали на розвиток університетської освіти на українських землях;

3.Володіти елементарними навичками формування самостійних висновків щодо освітніх процесів у світі та в Україні у різні хронологічні періоди, застосовувати на практиці знання, отримані в процесі навчання.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Ознайомлення з першоджерелами класичної освіти та її традиціями. Висвітлення особливостей західноєвропейської університетської освіти на різних етапах історичного розвитку від давнини до сучасності. Характеристика еволюції вітчизняної вищої освіти, становлення і функціонування університетів на українських землях. Історичний огляд процесу заснування та подальшої науково-педагогічної діяльності університету в Києві (XIX – XXI ст.). Аналіз сучасного становища КНУ імені Тараса Шевченка на фоні світових тенденцій у сфері вищої освіти. Вплив досягнень науки і освіти на розвиток суспільства.

4. Завдання (навчальні цілі):

1. сформувати уявлення про становлення і розвиток університетської освіти у світі в контексті перебігу світового освітнього процесу з найдавніших часів до сьогодення;
2. сформувати цілісну систему знань щодо основних етапів та напрямів діяльності Київського університету упродовж XIX – XXI ст.;

3. сприяти кращій орієнтації студентів у провідних світових тенденціях розвитку соціосфери та усвідомленню значення вищої освіти у вибудовуванні життєвих стратегій і тактик майбутніх фахівців.
4. Сформувати уявлення про становлення і розвиток університетської освіти у світі в контексті перебігу світового освітнього процесу з найдавніших часів до сьогодення; ознайомити з основами аналізу і порівняння різних видів університетських студій; сформувати цілісну систему знань щодо основних етапів та напрямів діяльності Київського університету упродовж XIX - XX ст.; сприяти кращій орієнтації студентів у провідних світових тенденціях розвитку соціосфери та усвідомленню значення вищої освіти у вибудовуванні життєвих стратегій і тактик майбутніх фахівців.

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти України (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти (шостий рівень НРК України), галузь знань «Е Природничі науки, математика та статистика», спеціальність «Е5 Фізика та астрономія»), дисципліна забезпечує набуття студентами наступних *компетентностей*:

інтегральної:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з метрології та інформаційно-вимірювальної техніки у професійній діяльності або у процесі подальшого навчання, що передбачає застосування певних теорій і методів фізики та/або астрономії і характеризується комплексністю та невизначеністю умов *загальних*:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК9. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК11. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, їх місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ФК9. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

ФК15. Знання і розуміння теоретичного та експериментального базису сучасної оптики.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1 - знати; 2 - вміти; 3 комунікація)			Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати			
1.1.	Першоджерела класичної освіти, зміст найважливіших категорій та визначень з історії розвитку вищої освіти в Європі від давнини до сучасності	Лекція, самостійна робота	Модульна контрольна робота № 1	
1.2.	Особливості становлення і розвитку вищої освіти на українських землях	Лекція, самостійна робота	Модульна контрольна робота № 1	
1.3.	Історію Київського національного університету імені Тараса Шевченка	Лекція, самостійна робота	Модульна контрольна робота № 1, реферат 1	
1.4.	Етапи розвитку фізичної науки в Київському університеті	Лекція, самостійна робота	Модульна контрольна робота № 2,	
1.5.	Приклади здобутків фізики та астрономії, які змінили наукову картину світу	Лекція, самостійна робота	Модульна контрольна робота № 2, реферат 1	
	Вміти			
2.1.	Визначати сутність світових трансформацій в сфері вищої освіти на сучасному етапі	Лекція, самостійна робота	Модульна контрольна робота № 1	
2.2.	Робити порівняльний аналіз розвитку університетської освіти в Європі та в Україні	Лекція, самостійна робота	Модульна контрольна робота № 1	
2.3.	Аналізувати вплив на освіту нових досягнень науки	Лекція, самостійна робота	Модульна контрольна робота № 2	
2.4.	Пояснити роль освіти для розвитку суспільства	Лекція, самостійна робота	Модульна контрольна робота № 2	
	Комунікація			

3.1.	Представляти результати наукового пошуку у формі доповідей з використанням сучасних технологій, коректно вести дискусію.	Лекція, самостійна робота	Оцінювання презентації / доповіді	
------	--	---------------------------	-----------------------------------	--

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін які **не входять** до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни Програмні результати навчання	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
ПРН5. Знати основні актуальні проблеми сучасної фізики та астрономії.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН6. Оцінювати вплив новітніх відкриттів на розвиток сучасної фізики та астрономії.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН17. Знати і розуміти роль і місце фізики, астрономії та інших природничих наук у загальній системі знань про природу та суспільство, у розвитку техніки й технологій та у формуванні сучасного наукового світогляду.	+				+				+	
ПРН19. Знати та розуміти необхідність збереження та примноження моральних, культурних та наукових цінностей і досягнень суспільства.			+				+			+
ПРН23. Розуміти історію та закономірності розвитку фізики та астрономії.		+		+				+		
ПРН24. Розуміти місце фізики та астрономії у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.	+					+			+	
ПРН29. Мати базові навички самостійної оцінки рівня освітніх програм із природничих наук в Україні і світі для їх вибіркового опанування в рамках міждисциплінарного шляху розвитку науки.		+			+			+		

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів: - семестрове оцінювання:

1. Модульна контрольна робота 1 – РН 1.1 – 1.3, 2.1 – 2.2 (блок тем Розділу 1) **20** – балів / балів
2. Модульна контрольна робота 2 – РН 1.4 – 1.5, 2.3 – 2.4 (блок тем Розділу 2) **20** – балів / балів
3. Реферат 1 – РН 1.3 (Розділ 1) **30** – балів/ балів
4. Реферат 2 – РН 1.3 – 1.5 (Розділ 2) **30** – балів/ балів

Замість рефератів можуть бути підготовлені доповіді з презентаціями:

5. Презентації / доповіді - РН 3.1 **30** – балів / балів

- підсумкове оцінювання:
- форма оцінювання – залік;
- максимальна кількість балів, які може отримати студент **40** – балів;
- форма проведення заліку – **усна/письмова**, в умовах дистанційного навчання - **online** ;

Необхідна умова допуску до заліку: студент не допускається до заліку, якщо під час семестру набрав менше ніж 20 балів..

7.2 Організація оцінювання:

Модульні контрольні роботи 1 і 2 проводяться після завершення лекцій з розділів 1 і 2 відповідно. Оцінювання підготовлених презентацій / доповідей або рефератів проводиться упродовж семестру.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		лекції	самостійна робота
Розділ 1. <i>Короткий екскурс історії університетської освіти. Історія Київського університету</i>		15	15
1	Тема 1. Першоджерела класичної освіти	2	
2	Самостійна робота. Освіта в епоху еллінізму		2
3	Тема 2. Особливості західноєвропейської освіти в період середньовіччя	2	
4	Самостійна робота. Університетські коледжі: причини виникнення, специфіка діяльності.		2
5	Тема 3. Розвиток класичних освітніх закладів в період Нового часу	2	

6	Самостійна робота. Університети і єзуїтські академії: спільні риси та відмінності		2
7	Тема 4. Історія вищої освіти на українських землях	2	
8	Самостійна робота. Утворення та діяльність Острозької академії		2
9	Тема 5. Заснування університету Св. Володимира в Києві та його діяльність у XIX – на початку XX ст.	2	
10	Самостійна робота. Національні рухи і міжетнічні відносини у студентському середовищі в XIX ст.		2
11	Тема 6. Київський університет в добу національно-визвольних змагань 1917 – 1921 рр. та за часів радянської влади	2	
12	Самостійна робота. Київський університет в роки Другої світової війни		2
13	Тема 7. Розвиток Київського університету в умовах державної незалежності України	2	
14	Самостійна робота. Впровадження новітніх технологій в освітній процес		3
15	Модульна контрольна робота 1	1	
Розділ 2. Фізична наука та освіта в Київському університеті. Вплив наукових досягнень на освіту та історичний процес.		15	15
16	Тема 8. Фізика та астрономія в Університеті у XIX – на початку XX ст	2	
17	Самостійна робота. Створення фізичних лабораторій, побудова і оснащення Астрономічної обсерваторії.		2
18	Тема 9. Фізична наука і освіта в період воєн та революцій (1917- 1939 рр)	2	
19	Самостійна робота. Підготовка рефератів/доповідей з презентаціями на запропоновані теми		4
20	Тема 10. Створення фізичного факультету. Робота в роки Другої світової війни	2	
21	Самостійна робота. Підготовка рефератів/доповідей з презентаціями на запропоновані теми		4
22	Тема 11. Історія кафедр фізичного факультету	4	
23	Самостійна робота. Радіоізотопний метод датування в археології і геології		2
24	Тема 12. Астрономія та історичний процес. Календарі, визначення розмірів Землі, визначення координат, географічні відкриття.	2	
25	Самостійна робота. Супутникові системи навігації		3
26	Тема 13. Фізичні дослідження і промислова революція. Термометрія, Теплові машини, С.Карно, Дж. Ватт. Теорія фазових перетворень	2	
27	Модульна контрольна робота 1	1	
	ВСЬОГО	30	30

Загальний обсяг 60 год., у тому числі:
Лекції – 30 год.
Самостійна робота 30– год. Консультації
– год.

9. Рекомендовані джерела:

Основні: (Базові)

1. З іменем святого Володимира: Київський університет у документах, матеріалах та спогадах сучасників /Упоряд. В.Короткий, В.Ульяновський. – К., 1994.
2. Історія Київського університету: монографія: у 2 т. / О.В.Вербовий, І.М.Мороз, О.В.Даниленко та ін. – К., 2019.
3. Кузьмінський А.І. Вступ до університетських студій: навч. посіб. для студ. унтів. – Черкаси, 2004.
4. Терентєва Н.О. Вища (університетська) освіта: становлення і розвиток. – Черкаси, 2005.
5. Університетська освіта: Навч. посібник /Г.Я.Аніловська, Н.С.Марушко, Л.М.Томаневич. – Львів, 2010.
6. І.А.Климишин, Історія астрономії, Івано-Франківськ, 2000, “Плай”, 652 стор.

Додаткові:

1. Вища освіта України: ризики, сподівання, успіхи: монографія / М.Б. Євтух та ін. – К., 2015.
2. Історія Київського університету: монографія / І.В.Верба, О.В.Вербовий, Т.Ю.Горбань та ін. – К., 2014.
3. Історія університетської освіти: виникнення, становлення, розвиток. Збірник наукових праць молодих дослідників. Вип. 2. – Житомир, 2013.
4. Київський національний університет ім. Тараса Шевченка: шляхами успіху / ред. кол.: В.Скопенко, О.Третяк, Л.Губерський та ін. – К., 2006.
5. Кругляк М.Е. Життя та побут студентства підросійської України другої половини ХІХ - початку ХХ ст.: монографія. – Житомир, 2015.
6. Курляк І.Є. Загальний огляд історичного розвитку зарубіжної освіти (від стародавніх часів до ХХ століття): навч.-метод. посібник. – Львів, 2000.
7. Микитась В. Давньоукраїнські студенти і професори. – К., 1994.
8. Нариси з історії Університету святого Володимира //Колесник В.Ф., Казакевич ГМ., Могильний Л.П. та ін. – К., 2009.
9. Патриляк І.К. Нариси з історії Київського університету: навч. посібн. для студ.

іст. фак.-ту / І.К.Патриляк, М.А.Боровик, О.В.Ляпіна. – К.; Ніжин, 2009.

10. Хоружий Г.Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти: монографія. – Тернопіль, 2012.
11. Кордун Г.Г. Біографічний довідник видатних фізиків. К.: Рад.школа, 1985. 280 с.
12. І.Г.Колчинський, А.О.Корсунь, М.Г.Родрігес, Астрономи, К., Наукова думка, 1986. 2-е видання.
13. 175 років Астрономічній обсерваторії Київського університету, ВЦП “Київський університет”, 2020, В.М. Єфіменко та ін.
14. Л.Казанцева, В.Кислюк. Київське вікно у Всесвіт, сер. «Невідома Україна», Київ, 2006, 196 с.
15. Астрономічний енциклопедичний словник. Ред. І.А.Климишин, А.В.Корсунь, Львів, 2003. 548 с.